

N:o 101.

L a k i

oppivelvollisuudesta.

Annettu Helsingissä, 15 päivänä huhtikuuta 1921.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I LUKU.

Oppivelvollisuus yleensä.

1 §.

Suomen kansalaisten lapset ovat oppivelvolliset tämän lain mukaan, ja astuu oppivelvollisuus voimaan alempana säädettyssä järjestyksessä.

Oppivelvollisuudesta ovat toistaiseksi vapautetut:

lähimmästä kansakoulusta viittä kilometriä kauempana asuvat lapset niissä kunnissa, joiden keskimääräinen asukasluku neliökilometriä kohti ei nouse kolmeen; sekä

tylsämieliset lapset, joista säädetään erikseen.

2 §.

Oppivelvollisuus tarkoittaa sen tieto- ja taitomäärän saavuttamista, joka kansakoulussa annetaan.

Opetusta on kansakoulussa annettava oppilaiden äidinkielellä paitsi 11 §:n 3 momentissa mainitussa tapauksessa.

Äidinkielellä tarkoitetaan tässä laissa sitä kieltä, suomea tai ruotsia, jota lapsi joko yksinomaan tai paraiten osaa.

Missä määrin opetusta saadaan antaa muulla kielellä, säädetään asetuksella.

3 §.

Oppivelvollisuus alkaa syyslukukauden alusta sinä kalenterivuonna, jonka kuluessa lapsi täyttää seitsemän vuotta, ja päättyy kevätlukukauden loppuun sinä vuonna, jonka kuluessa hän täyttää kolmetoista vuotta tai, 2 §:ssä määrättyjen tieto- ja taitomäärien suoritusten keskenjäädessä, neljätoista vuotta. Tämän lisäksi on lapsi, jollei hän muulla tavalla opintojaan jatka, velvollinen kahden seuraavan vuoden ajan ottamaan osaa 8 §:ssä mainittuun jatkoopetukseen.

Edellisessä momentissa mainittu oppivelvollisuus aika siirtyköön yhtä vuotta myöhemmäksi, jos lapsen huoltaja tai kansakoulun johtokunta lapselle edulliseksi harmitsee.

Ikään katsomatta pidettäköön lapsi oppivelvollisuutensa täyttäneenä, niin pian kuin hän on läpikäynyt kansakoulun sekä sen lisäksi saanut 8 §:ssä mainittua jatko-opetusta kahden seuraavan vuoden ajan taikka muuten suorittanut vastaavat oppimäärät.

4 §.

Vapautusta oppivelvollisuudesta saakoon lapsi ruumiinvian tai heikon terveyden takia siinä määrin kuin lääkäri on katsonut tarpeelliseksi. Jollei lääkärintodistusta ilman suuria vaikeuksia voida hankkia, riippukoon vapautus kansakoulun johtokunnan harkinnasta, mikäli vapautus ei koske koko koulunkäyntiä lukukautta pitempänä aikana, jossa tapauksessa lapsi on kunnan kustannuksella toimitettava lääkärin tarkastettavaksi.

Heikon käsityskyvyn vuoksi vapautta- koon johtokunta kansakoulun tarkastajan suostumuksella lapsen oppivelvollisuuden täyttämistä siinä määrin kuin välttämättömyys on. Missä kunta on tällaisia lapsia varten 13 §:n mukaan järjestänyt erityisopetusta, ovat he kuitenkin velvolliset siihen ottamaan osaa.

Muun erinomaisen syyn takia saakoon koulun johtaja lapsen huoltajan pyynnöstä myöntää vapautusta oppivelvollisuudesta enintään kuukaudeksi tai johtokunnan luvalla enintään yhdeksi lukukaudeksi.

Vapautuksesta uskonnonopetuksesta säädetään erikseen.

II LUKU.

Oppivelvollisuuden täyttäminen.

5 §.

Oppivelvollisuuden täyttämiseksi on lapsi pantava kansakouluun, ellei hän saa vastaavaa opetusta muussa koulussa tai kotona.

6 §.

Jokaisessa kunnassa tulee oppivelvolli-

suuden täyttämistä varten olla riittävä määrä kansakouluja niin sijoitettuina, ettei lapsilla yleensä ole kodistaan oman piirinsä kansakouluun matkaa enempää kuin viisi kilometriä. Sen mukaisesti tarkistettakoon kansakoulujen piirijako maalaiskunnissa ja tällöin otettakoon huomioon, että sellainen kahteen tai useampaan kuntaan kuuluva asutusalue, jota ei sopivasti voida jakaa asianomaisten kuntien muihin koulupiireihin, on tehtävä eri koulupiiriksi.

Kunnassa, jonka keskimääräinen asukasluku neliökilometriä kohti ei nouse kolmeen, tai jossa valtioneuvosto katsoo maantieteellisistä syistä syntyvän suuria vaikeuksia edellisessä momentissa säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi, jää kansakoulujen perustaminen kunnan harkinnasta riippuvaksi. Kuitenkin on kunta velvollinen viivyttelämättä ryhtymään toimiin kansakoulun perustamiseksi piiriin, kun kouluun pantavaksi vapaaehtoisesti ilmoitetaan vähintään se määrä piirissä asuvia tai oleskelevia lapsia, joka tämän lain mukaan velvoittaa kuntaa koulun perustamiseen. Niinikään on koulu perustettava, jos kunnassa on yhtenäinen, suuruudeltaan edellisessä momentissa määriteltä koulupiiriä vastaava alue, missä on vähintään se määrä alueella asuvia tai oleskelevia lapsia, joka tämän lain mukaan velvoittaa kuntaa koulun perustamiseen. Piirijako näissä kunnissa tarkistettakoon tämän mukaisesti.

7 §.

Kansakoulu toimii joko täydellisenä kansakouluna, joka jakautuu ala- ja yläkansakouluun, tai supistettuna kansakouluna.

Täydellisessä kansakoulussa on kuusi vuosiluokkaa, joista kaksi alinta muodostaa ala- ja neljä ylempää vuosiluokkaa yläkansakoulun. Sekä ala- että yläkansakoulu toimii kumpikin omien opettajiensa varassa. Supistetussa kansakoulussa on samoin kuusi vuosiluokkaa, mutta se toimii yhden,

yläkansakouluun virkakelpoisen opettajan varassa siten, että osa opetusajasta käytetään kahden alemman ja toinen osa neljän ylemmän vuosiluokan opettamiseen.

Yläkansakoulu on aina kiinteä. Sen opetusaika on kolmekymmentäkuusi viikkoa vuodessa; kuitenkin voidaan kahden ylemmän vuosiluokan oppilaat, jos johtokunta niin päättää, vapauttaa koulunkäynnistä enintään viikoksi kiireimpänä maatöiden aikana.

Alakansakoulu on joko kiinteä, jossa tapauksessa opettaja toimii joko yhdessä tai myös vuoroin kahdessa piirissä, taikka kiertävä, jolloin opettaja toimii vuoroin kahdessa paikassa koulupiirin sisällä. Oppiaika on kolmekymmentäkuusi viikkoa, jos opettaja toimii yhdessä opetuspaikassa, sekä kahdeksantoista viikkoa, jos sama opettaja toimii kahdessa opetuspaikassa.

Supistettu kansakoulu on aina kiinteä. Sen opetusaika on neljäkymmentä viikkoa.

8 §.

Kaupunkikunnassa, kauppalassa ja taajaväkisessä yhdyskunnassa tulee olla riittävä määrä kansakouluihin liittyviä, pääasiallisesti käytännölliseen elämään valmistavia päiväkouluiksi järjestettyjä jatkoloukkia.

Kouluhallituksen luvalla voidaan erikoisissa tapauksissa päiväkoulujärjestelystä poiketa.

Jokaisessa maalaiskansakoulussa on annettava vuosittain miinikään pääasiallisesti käytännölliseen elämään valmistavaa jatko-opetusta vähintään neljä tuntia viikossa kahdenkymmenenviiden viikon aikana.

9 §.

Piirissä, jossa yläkansakouluun pantavien lasten luku nousee vähintään kolmeenkymmeneen, tulee olla yläkansakoulu sekä, jos alakansakouluun pantavien lasten luku nousee vähintään viiteentoista, siihen liittyvä kiinteä tai kiertävä alakansakoulu.

Jos yläkansakouluun pantavien lasten

lukumäärä on kolmeakymmentä pienempi, eikä kunta ole piiriin perustanut täydellistä kiinteää kansakoulua tai kiinteää ylä- ja kiertävää alakansakoulua, annettakoon opetusta supistetussa kansakoulussa.

Missä ylä- ja alakansakouluun pantavien lasten yhteenlaskettu lukumäärä on kahtakymmentä pienempi, ei kunta kuitenkaan ole velvollinen näille kustantamaan opetusta heidän omassa piirissään, vaan avustakoon näiden koulunkäyntiä jonkun muun piirin kansakoulussa.

10 §.

Lapsen huoltaja on oikeutettu maksutta käyttämään lasta, kunnes tämä on oppivelvollisuutensa suorittanut, sen piirin kansakoulussa, jossa asuu taikka työansiolla oleskelee.

Jos huoltaja tahtoo panna lapsen toisen piirin kansakouluun omassa tahi vieraassa kunnassa, olkoon siihen oikeutettu asianomaisten kunnallisten viranomaisten suostumuksella. Jos kunta tahtoo siirtää lapsia käymään vieraan kunnan kansakoulua, riippukoon asian järjestäminen asianomaisten keskinäisestä sopimuksesta.

Jos kunta tahtoo siirtää lapsen käymään läheisen piirin kansakoulua omassa kunnassa, olkoon kunnalla siihen oikeus, paitsi 9 §:n 3 momentissa mainituissa tapauksissa, myöskin milloin lapsen koulumatka ei tule viittä kilometriä pitemmäksi; muussa tapauksessa vaaditaan siirtoon huoltajan suostumus.

Vieraassa kunnassa lapselle annetun opetuksen kustantaa se kunta, jossa lapsen huoltaja on asuinpaikkansa perusteella verovelvollinen.

11 §.

Kansakoulupiiriin, jossa asuu erikielistä väestöä, on kunnan niittä oppivelvollisia lapsia varten, joilla on vähemmistön kieli äidinkielenä, heidän huoltajainsa vaatimuksesta perustettava kansakoulu 9 §:ssä mai-

nittujen perusteiden mukaisesti. Sama olkoon laki tällaisiin kahdessa tai useammassa, samaan kuntaan kuuluvassa vierekäisessä piirissä asuviin lapsiin nähden.

Milloin kunnan erikielinen vähemmistö asuu niin hajallaan, ettei se edellisen momentin mukaan saisi omakielisiä kouluja, on kunta, katsoen sen velvollisuuteen perustaa kouluja vähemmistön lapsia varten, pidettävä yhtenä koulupiirinä.

Jos vähemmistön lasten lukumäärä on niin pieni, ettei koulua heitä varten ole perustettava eikä katsota kuntaa kohtuudella voitavan velvoittaa kustantamaan näille opetusta sillä tavoin, kuin 9 §:n 3 momentissa sanotaan, ovat nämä lapset velvolliset suorittamaan oppivelvollisuutensa väestön enemmistöä varten perustetussa koulussa ja sen kielellä, elleivät heidän huoltajansa, kunnan tai valtion avustuksella tai ilman sitä, huolehdi heidän opetuksestaan muulla tavalla.

12 §.

Älköön useampaa kuin viittäkymmentä oppilasta yhdessä opetettako yläkansakoulussa, älköönkä useampaa kuin neljääkymmentä alakansakoulussa.

Jos yhdessä opettavien lasten luku nousee yläkansakoulussa yli viidenkymmenen tai alakansakoulussa yli neljäkymmenen, päättäköön kunta, onko piiri jaettava vaiko koulu laajennettava opettajavoimia lisäämällä.

13 §.

Kaupunkikunnan, jossa on vähintään kymmenentuhatta asukasta, tulee järjestää erityisopetusta 4 §:n 2 momentissa mainittuja lapsia varten.

III LUKU.

Oppivelvollisuuden täyttämisen valvonta.

14 §.

Kansakoulun johtokunnan tulee asian-

omaisen piiritarkastajan ja kouluhallituksen valvonnan alaisena pitää huolta, että sen piirissä oppivelvollisuus täytetään tämän lain mukaan.

Tämän huolenpidon on kunta oikeutettu joissakin kohdin jättämään erityisen lautakunnan tai muun kunnallisen viranomaisen asiaksi.

15 §.

Kansakoulun johtokunnan on piirin oppivelvollisista lapsista pidettävä luetteloa, jota varten asianomainen papisto, seurakuntain johtajat ja siviilirekisterin pitäjät ovat velvolliset antamaan tarpeelliset tiedot.

16 §.

Jos lapsen huoltaja laiminlyö velvollisuutensa säännöllisesti käyttää lasta koulussa tai ei toimita hänelle vastaavaa opetusta, tulee johtokunnan kehoittaa huoltajaa täyttämään sanottu velvollisuus sekä, ellei hän siitä ota ojentuakseen, viralliselle syyttäjälle ilmoittaa hänet syytettäväksi tuomioistuimessa.

Kun tuomioistuin havaitsee huoltajan syypääksi sellaiseen laiminlyöntiin, tuomitkoon hänet enintään kahdensadan markan sakkoon.

Joka uusii sellaisen laiminlyönnin, tuomitkoon enintään viidensadan markan sakkoon.

Jos laiminlyöntiä vielä jatkuu, saattaa tuomioistuin sen lisäksi määrätä lapsen lastensuojeluviranomaisten hoitoon otettavaksi.

Lapsen, joka oppivelvollisuutensa täyttämiseksi on koulun pantu, mutta vastoin huoltajansa tahtoa laiminlyö koulunkäynnin tai käytöksellään häiritsee koulun toimintaa eikä ole koulun kurinpitokeinoilla ojennettavissa, saattaa tuomioistuin niinkään määrätä lastensuojeluviranomaisten hoitoon otettavaksi.

Kustannukset siitä, että lapsi asetetaan lastensuojeluviranomaisten hoitoon, jäävät lapsen vanhempien kannettaviksi.

17 §.

Kouluhallitus valvokoon, että muutkin kuin kunnalliset koulut, joissa annetaan oppivelvollisuuden suorittamiseksi vaadittavaa opetusta, täyttävät tämän tarkoituksensa.

18 §.

Jos lapsi oppivelvollisuutensa suorittamiseksi saa opetusta muulla tavalla kuin oman piirinsä kansakoulussa, on lapsen huoltaja velvollinen kunkin lukuvuoden alussa tekemään siitä ilmoituksen asianomaisen kansakoulun johtokunnalle sekä, jos lapsen saama opetus ei ole kouluhallituksen valvonnan alaista, kunkin lukuvuoden lopussa kansakoulun johtokunnalle toimittamaan pätevän henkilön antaman todistuksen lapselle annetun opetuksen laadusta ja laajuudesta. Hyväksyttävän todistuksen puutteessa on johtokunta velvollinen sitä varten kuulustuttamaan lasta. Jos johtokunta katsoo tarpeelliseksi, on se oikeutettu toimituttamaan kuulustelun joka lukukauden lopussa. Kuulustelun toimittakoon lapsen opettaja johtokunnan määräämän pätevän henkilön läsnäollessa. Pätevällä henkilöllä tarkoitetaan tässä pykälässä yläkansakoulun sekä, jos lapsi on alakansakoulun asteella, myös alakansakoulun virkakelpoista opettajaa.

Jos havaitaan, ettei kotiopetus, muistutuksesta huolimatta, vastaa tarkoitustaan, velvoittakoon johtokunta huoltajan määrääjän kuluessa panemaan lapsen kouluun.

Huoltajalla, joka ei johtokunnan päätökseen tyydy, olkoon valta jättää asia asianomaisen piiritarkastajan ratkaistavaksi.

IV LUKU.

Erityisiä määräyksiä.

19 §.

Jokainen maalaiskunta on velvollinen niin järjestämään kansakouluopetuksen alueellansa, että se tämän lain mukaan on täytäntöön pantu kuudentoista vuoden kuluessa lain voimaantulumisesta.

Erityisestä hakemuksesta voi valtioneuvosto kuitenkin harvaan asutuille tai maantieteellisesti epäedullisessa asemassa oleville kunnille myöntää lykkäystä oppivelvollisuuden toimeenpanemisessa, ei kuitenkaan pitemmäksi ajaksi kuin viideksi vuodeksi.

Kaupunkikunnissa on oppivelvollisuus tämän lain mukaan pantava täytäntöön viiden vuoden kuluessa lain voimaantulumisesta.

20 §.

Maalaiskunnissa on tämän lain mukainen oppivelvollisuus 19 §:ssä säädetyn ajan kuluessa pantava toimeen asteittain seuraavassa järjestyksessä:

Sen vuoden syyslukukauden alusta asti, jolloin laki astuu voimaan, ovat oppivelvollisia ne kunkin piirin kouluikäiset lapset, joiden matka toimessaolevaan kansakouluun ei ole kolmea kilometriä pitempi. Jollei koulussa vapaaehtoisesti ilmoittautuneiden oppilaiden ohella ole kaikille tilaa, ovat ensisijassa oppivelvollisia ne lapset, jotka asuvat lähempänä koulua. Oppivelvollisuus käypi yleiseksi piirin kaikille oppivelvollisille lapsille, sikäli kuin kunnan kansakoululaitos järjestyy 21 §:ssä mainitun suunnitelman mukaisesti.

Kuuden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulumisesta on perustettava suunnitteen kolmasosa, seuraavan viiden vuoden kuluessa toinen kolmasosa ja viimeisinä viitenä vuotena loput lisäksi tarvittavista kansakouluista ja opettajapaikoista.

Kunnalla olkoon kumminkin oikeus lyhyemmässäkin ajassa panna oppivelvollisuus täytäntöön.

21 §.

Kahden vuoden kuluessa tämän lain antamisesta tulee jokaisen maalaiskunnan, asianomaisen piiritarkastajan kanssa neuvoteltuaan, valmistaa ja kouluhallituksen vahvistettavaksi lähettää tämän lain mukainen suunnitelma siitä, missä järjestyksessä ja millä ajoin täytäntöönpanokauden

kuluessa kansakouluja on perustettava, opettajien lukua lisättävä sekä oppivelvollisuus saatava voimaan.

Kunnan päätös asiasta tulee kouluhallituksen muuttamatta hyväksyä tahi hylätä, jossa jälkimmäisessä tapauksessa kouluhallituksen on, hylkäämisen syyt ilmoittaen ja tarpeellisia ohjeita antaen, palautettava asia uuden tarkoituksenmukaisen suunnitelman laatimiseksi määräajan kuluessa.

Ellei kouluhallitus katso voivansa muuttamatta hyväksyä kunnan asiassa tekemää uutta päätöstä sen vuoksi, että siinä on ilmeisesti pyritty vapautumaan tämän lain mukaisista velvollisuuksista, valmistakoon se, pysyen mahdollisimman tarkasti kunnan päätöksessä, ehdotuksen suunnitelmaksi sekä alistakoon asian valtioneuvoston ratkaistavaksi, joka, kuultuaan kuntaa ehdotuksesta, vahvistaa lainmukaisen suunnitelman.

22 §.

Jos yksityisissä tapauksissa katsotaan paikallisten tai muiden olosuhteiden vuoksi olevan poikettava piirijakoa koskevista määräyksistä, tehköön kunta siitä hakemuksen kouluhallitukselle, joka asian toimittaa omine lausuntoineen valtioneuvoston tutkitavaksi ja ratkaistavaksi.

23 §.

Jokaisen kaupunkikunnan tulee kansa-

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Helsingissä, 15 päivänä huhtikuuta 1921.

koululaitoksensa ohjesääntöön tehdä ja kouluhallituksen vahvistettavaksi lähettää ne muutokset ja lisäykset, joita oppivelvollisuuden toimeenpano aiheuttaa.

24 §.

Milloin kansakoulun oppilasmäärä nousee yli kahdensadan ja tästä poikaoppilaita on vähintään sata, on kunnan otettava veiston ja piirustuksen opettamista varten erityinen, yläkansakoulun opettajan virkapätevyyden saavuttanut opettaja.

25 §.

Mitä tätä ennen on säädetty ylemmästä kansakoulusta, on soveltuviissa kohdin noudatettava myöskin ala- ja supistettuihin kansakouluihin nähden.

26 §.

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanemisesta annetaan asetuksella.

27 §.

Tämä laki astuu voimaan 1 päivänä elokuuta 1921, mutta on sen soveltamista varten tarpeellisiin valmistaviin toimenpiteisiin ryhdyttävä heti, kun laki on vahvistettu.

28 §.

Aikaisemmin annetut asetukset ja määräykset kumotaan tämän lain kautta, mikäli ne ovat vastoin sen säännöksiä.

Tasavallan Presidentti

K. J. STÄHLBERG.

Kirkollis- ja Opetusministeri *Niilo Liakka.*